

pre ukradnutie 2 litrov liehu odsúdila. Odsedel už 9 mesiacov, uchádza sa o milostivé odpustenie ostatného trestu.

Túto prosbu milosti Vašej prezidentskej najpokornejšie odporúčam

Ružomberok dňa 20. aug[usta] 1920

s úctou

Andrej Hlinka
poslanec

DOPIS

AKPR, f. KPR, protokol R, inv. č. 323, č. j. 12283/20, k. 4. Originál, rukopis.

1 – Dnes Mnichova Lehota, okres Trenčín.

J. Janček T. G. Masarykovi^a
[s. l.], [po 18. srpnu 1920]

/61

Pane Prezident,

odpuste, že Vás opätne obťažujem so záležitosťou Rev[erenda] Murgaša, znajúc ale úspech jeho činnosti počas oslobodzujúcej práce v Sp[ojených] štátoch nemožno mi ponechať riešenie jeho záležitosti riadnej úradnej ceste. Ako ráčite vedieť, Rev[erend] Joz[ef] Murgaš bol jediný, ktorý stál neohrozene na základe českosl[ovenskej] vzájomnosti, na nerozlučnom spojení Čechov a Slovákov a stal sa vodcom roduverného slovenského kat[olíckého] kňazstva v Sp[ojených] štátoch Ameriky. On viedol milióndolárovú zbierku, započnúc tú s celou svojou hotovizňou (\$ 2000.-). Výsledok jeho zbierky bol uňho \$ 641 000.- a v Lige \$ 400 000.

Ako vedecky cenný človek dopomohol nám v Sp[ojených] štátoch menovite v Pensylvánii medzi anglickými kruhmi. K uľahčeniu práce pritiahol nám na pomoc i guvernéra štátu Pensylvánie, ktorý sa zúčastnil 17. ledna 1918 vo Wilkes-Barre, Pa, nášho zhromaždenia, rečnil a odušovňoval našich Slovákov.

Prosím Vás, pane Prezident, ráčte po zásadnom prijatí Rev[erenda] Joz[efa] Murgaša do služieb republiky nariadiť usporiadanie jeho otázky osobnej. Rev[erend] Joz[ef] Murgaš pri definitívnom prijatí chce mať vyjasnenú stránku finančnú, nakoľko počas návratu do Ameriky chce usporiadať svoje osobné a majetkové záležitosti. Rev[erend] Joz[ef] Murgaš od svojho pobytu v Amerike (r. 1896) svoje úspory venoval na štúdie, na skúmanie a na zbierku motýľov (má vyše 1000 druhov severoamerických, ktorú mieni

venovať Múzeumu v Turč[ianskom] sv[ätom] Martine. Majetku, ktorý mu ostanul, by mu zabezpečil živobytie, nemá. Za obnos, ktorý mu ostane po odpredaji „Liberty Bondov Sp[ojených] št[átov] Am[erických]“ asi za \$ 2000,- rád by si kúpil v niektorom predmestí Prahy malý prízemný domček s 2–3 chýžami.

Znajúc domácnosť Rev[erenda] Murgaša, dovoľujem si odporúčať nasledovné:

1) Nech je Rev[erend] Murgaš vymenovaný do 2. stupnice V. hodnost[nej] triedy so všetkými pôžitkami tejto a s mesačným funkčným prídavkom Kč: 1500.- (2. odst[avec] V. hodnost[nej] triedy činí ročne)

základný plat Kč: 14 208,

miestny prídavok Kč 7104,

¼ roč[ný] drah[otný] prídavok Kč: 1680,

celoročný drahot[ný] prídavok Kč: 1230

2) Nech je zadelený do kabinetnej kancelárie, aby sa vyhlo zdĺhavému byrokratickému pokračovaniu, ako i pri práci výskumnej, pri zadovážovaní strojov a nástrojov potrebných k jeho výskumným prácam.

3) Vymenovanie nech znie s nárokom na plnú penziu.

4) Nech sú vynahradené:

a) cestovné trovy Rev[erenda] Joz[efa] Murgaša zo Sp[ojených] št[átov] sev[ernej] Ameriky do Prahy,

b) dopravné trovy nástrojov a súčiastky strojov, ktoré uzná za potrebné doniesť z Ameriky a sú jeho vlastníctvom

c) dopravné trovy zbierky motýľov pre slovenské Múzeum v Turč[ianskom] sv[ätom] Martine.

V prílohe dovoľujem si poslať krátky životopis Rev[erenda] Joz[efa] Murgaša,¹ ku ktorému dokladám, že študoval v Mníchove maliarstvo 4 ½ roka a skončil akadémiu s dobrým úspechom. Počas týchto štúdií dostal dve vyznačenia.

Keď prosbu moju opakujem, činím to len preto, lebo sa bojím, že bez Vašej pomoci, pane Prezidente, nepodarí sa zachovať našemu mladému štátu jedného z vynikajúcich jeho synov.

Vám v úcte oddaný
Ján Janček^b
poslanec^b

(22. VII. 920) 1. krát^b

(17. VIII. 920) 2. krát^b

DOPIS

AKPR, f. KPR, inv. č. 260/B, č. j. D 6642/20, k. 12. Originál, strojopis.

a – Adresováno: Panu prezidentu Československé republiky, dr. T. G. Masarykovi, Praha.

b – Psáno vlastnoručně perem.

1 – K dokumentu je připojen tento text: Joz[ef] Murgaš narodil sa v Tajove, stol[ica] zvolenská, dňa 17. febr[uára] r. 1864. Štúdiá v elektrike začal už ako žiak v gymnaziume a ako klerik v ostrihomskom semeništi,

kde pracoval v malom laboratoriume školskom. Výskumné práce konal už ako kaplán a tiež v Mnichove v ateliéri istého privateura. Po odchode do Ameriky r. 1896 štúdia svoje prerhol na 3 roky následkom organizovania farnosti a jej zariadenia. Roku 1899 začal vážnejšie študovať telegrafovanie bez drôtu, zariadil si malý laboratórium vo fare a už roku 1903, 2-ho októbra, zadal žiadosť o prvý patent na tak zvaný „Tone System“, ktorý patent vo Washingtone [!] bol rozdelený na dvoje a síce: Wireless Telegraph Apparatus No. 759.825 a „Method of communication [!] intelligence by wireless Telegraphy“ No. 759.826 a dňa 10. mája r. 1904 bol mu povolený.

Na základe týchto dvoch patentov vytvorila sa Kompania vo Philadelphii, pod menom „Universal Ether Telegraph Com.“, ktorá kontraktom zaviazala sa mu, že odkúpi a do života uvedie horemenovaný systém telegrafovania bez drôtu, zaplatí výlohy spojené s dokázaním praktičnosti tohoto vynálezu medzi Wilkes-Barre a Scranton, Pa, v dialke 20 amer[ických] míl a zaväzuje sa platiť ročne \$ 1500.– na ďalšie výskumy. Roku 1905 v mesiaci septembri bola prvá verejná skúška medzi spomenutými mestami, ktorá sa vydarila úplne, ako sa o tom americké časopisy hneď rozpisali. Antény (poveterné drôty) pozostávali z 10 kolmých drôtov ťahaných do výšky 200 stóp (asi 65 m). Elektrická sila do motoru bola ½ konskej sily. Pri výskumoch vyšlo najavo, že v istých pádoch počas vhodnej poveternosti docielilo sa spojenia s Brooklyn Navy Yard, vojenskou stanicou o dialky 200 míl. Kompania vynález prijala a vyplatila \$ 5000.– za prvý patent a za \$ 100 000.– Shares (akcii), dľa kontraktu začala predávať akcie, s cieľom stavania ďalších staníc. Na to hneď v mesiaci októbri alebo začiatkom novembra silný víchor zrútil telegrafičnú vežu v Scranton a poškodil vežu vo Wilkes-Barre, Pa. Ešte toho samého roku zomreli traja najvážnejší ľudia z Kompanie, takže od stavania staníc sa odstúpilo a práca obmedzila sa výlučne na výskumy v laboratóriume, ktoré platila Kompania za viac rokov už menovaným obnosom. Ešte v októbri 7ho (1905 bola zadaná žiadosť o patent na zdokonalenie menovaného systému, aby sa mohol použiť pri tamže alternatingcurrent /premenlivý prúd/). Ponevač prístroje boli hotové, preto i tento vynález bol skúšaný verejne pri public teste (verejnej skúške). Ponevač niektoré častičky tohoto vynálezu udreli sa do iných patentov, na Patentoff[ic]e, nastala dlhšia dišputa a patent bol povolený až 6. apr[í]la 1909. Roku 1918 tento patent tiež odkúpila Kompania, ktorá vtedy pozostávala už len z dvoch ľudí, lebo ostatní zomreli, za \$ 6000.– ostatné patenty (všetkých je 12) neodkúpila, ale spravila záväzok, že v páde odpredania týchže vynálezca dostane „pro rata“ za každý. Toto je dnešné stanovisko celej záležitosti.

Roku 1915 Markonihho Kompania a Kompania prof. Fessendera, ktorý je podporovaný štátom, dostali sa pred nov. súd v New Yorku, ohľadom prvenstva ich vynálezov a zvlášte ohľadom priority ich tak zvaného soncsous systému ktorý je totožný s prvými patentami Murgaša. Obe Kompanie prišli do jeho laboratóriumu na zistenie vecí a on pozvaný bol za svedka pred súd do New Yorku. Ako náhle zistil súd podstatu vynálezu, ich právo bolo odmrštené a svedkovia boli odvolaní. (Vec sa má tak, že Markoni a Fessender robili pokusy s Murgašovým vynálezom a zistili, že predčí nad všetkými svojimi vynálezmi do veľkej dialky, takže dnes užíva sa ton systemu po celom svete, na každej lepšej stanici iskrovej telegrafie).

Rozumie sa i Markoni i iné Kompanie užívajú menovaný systém ďalej a jeho vlastnosti opísané sú v knihe prof. Fleminga „The principles of Wiresles Telegraphy“, druhé vydanie a privlastňujú sa tam Markonimu. Dľa informácií v Prahe dohoda mieni za 4 roky zamedziť všetky iskrove telegrafické stanice a tiež i Poulsenky (obľukové) a dovoli len systému tak zvané audionové užívať. Následovne vynález ton-systemu tiež padá do tohoto odboru, teda mal by len cenu pionierskej práce jestli – totižto – sa tak stane.

Slovenskí včelári na dnešnom zhromaždení v Lubochni svojmu milovanému tatíčkovi
hodnú najúprimnejšej oddanosti.

Predsedníctvo.